

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Навчально-науковий інститут психології та суспільних наук
Кафедра клінічної психології та психічного здоров'я

Савенкова І.І. Венгер Г.С. Павлова І.Г.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ «КЛІНІЧНА
ПСИХОЛОГІЯ»**

**для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої
освіти спеціальності С4 Психологія ОПП «Клінічна психологія»**

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
(Протокол № 10 від 26 лютого 2026 р.)**

УДК: 378.159.97/.98:[159.95:612.82]:[159.9.07+616.8-085.851

Автори:

Савенкова І.І., завідувач кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», доктор психологічних наук, професор.

Венгер Г.С., доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», кандидат психологічних наук, доцент.

Павлова І.Г. доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», кандидат психологічних наук, доцент.

Рецензенти:

Корсканова С.В. завідувач кафедри психології Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова., кандидат психологічних наук, доцент.

Мартінова Ю.Ю. доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», кандидат медичних наук, доцент.

ВСТУП

Атестація здобувачів вищої освіти проводиться у відповідності до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014р. № 1556-VII; Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145 – VIII; Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія», затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 564; Положення про організацію освітнього процесу в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 21 травня 2020 р.

Організаційно-технічне забезпечення атестації здобувачів вищої освіти здійснюється згідно з «Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». У відповідності до освітньо-професійної програми «Клінічна та реабілітаційна психологія», затвердженої рішенням Ученої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», та навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю С4 «Психологія», однією з форм атестації здобувачів вищої освіти є атестаційний іспит.

Атестаційний екзамен має комплексний характер і містить питання з таких дисциплін, що вивчались здобувачами протягом навчання на освітньо-професійній програмі:

1. Реабілітаційна психологія;
2. Клінічна психологія та нейропсихологія: нейродіагностика, корекція та нейрореабілітація;
3. Патопсихологія та основи психіатрії (з психофармакологією);
4. Психодіагностика психічних розладів та їх реабілітація;
5. Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії.

Очікувані програмні результати атестаційного екзамену:

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; аналіз та ідентифікацію потреб пацієнта.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість; здійснювати психологічні втручання.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН14. Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою.

Очікувані результати атестаційного екзамену

знати:

- предмет, завдання та методи клінічної психології та нейропсихології, особливості їх застосування у медичній та реабілітаційній практиці;
- методологічні засади сучасної клінічної психології та принципи міждисциплінарної взаємодії з медициною;
- основні види дизонтогенезу, механізми їх формування та психологічні особливості осіб із різними типами порушень розвитку;
- класифікації та клініко-психологічні характеристики патохарактерологічного формування особистості та поведінкових відхилень;
- психологічні підходи до діагностики когнітивних, емоційних та поведінкових розладів.
- науково обґрунтовані методи нейропсихологічної діагностики та корекції;
- принципи та етапи нейрореабілітації, зокрема технології індивідуальної та групової корекційної роботи;
- етичні норми та психологічні принципи супроводу пацієнтів із хронічними неврологічними та психічними розладами;
- сучасні підходи до мультидисциплінарного планування реабілітаційного процесу;
- методи оцінки ефективності психологічної, нейропсихологічної та нейрореабілітаційної роботи;

вміти:

- застосовувати клініко-психологічні та нейропсихологічні методи обстеження у різних вікових групах;
- проводити психологічний супровід діагностичного та терапевтичного процесу в медичній та реабілітаційній практиці;
- визначати та диференціювати форми дизонтогенезу, патохарактерологічні прояви та види поведінкових відхилень;
- використовувати методики для комплексної нейропсихологічної діагностики порушень вищих психічних функцій;
- розробляти та реалізовувати індивідуальні та групові програми нейрокорекції й нейрореабілітації;
- застосовувати сучасні підходи до організації інтегрованої нейрореабілітаційної роботи з урахуванням соціально-психологічних факторів;
- аналізувати ефективність проведених корекційних та реабілітаційних заходів, формулювати психологічний прогноз;
- використовувати етичні та комунікативні стратегії у роботі з пацієнтами та їхніми сім'ями;
- працювати у мультидисциплінарній команді, координуючи психологічну частину комплексної реабілітації;

- вести професійну документацію, складати звіти та рекомендації за результатами діагностично-корекційної роботи.

Виявляти такі компетентності:

Інтегральна компетентність.

ІК. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 09. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні компетентності:

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності; обирати психодіагностичні інструменти та інтерпретувати результати.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації з клінічної психології) з використанням науково верифікованих методів та технік; обирати психологічні втручання різної інтенсивності.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах; скеровувати за подальшою фаховою допомогою.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; вести документацію, в т. ч. електронну.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію; оцінювати ефективність обраної стратегії та застосування промоційних та профілактичних інструментів.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК11. Здатність до рефлексії власного рівня професійної компетентності та потреб у її розвитку; планувати та реалізовувати професійний розвиток.

Мета проведення комплексного атестаційного екзамену полягає у перевірці на завершальному етапі навчання рівня досягнень результатів навчання, визначених Стандартом С4 «Психологія» та освітньо-професійною програмою «Клінічна психологія».

При підготовці до здачі атестаційного іспиту використовують такі методи та технології навчання: бесіда; пояснення; коментування; самостійна робота; метод активізуючих запитань; виконання ситуаційно-практичних завдань. До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які в повному обсязі виконали індивідуальний навчальний план за другим

(магістерським) рівнем освіти. Атестаційний екзамен проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії в письмовій формі за білетами, складеними відповідно до програми атестаційного іспиту.

1. Організація та проведення атестаційного іспиту

Для проведення атестації здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю С4 «Психологія» спеціалізації «Клінічна психологія» створюється екзаменаційна комісія, головою якої призначається провідний науковець або фахівець відповідної галузі. Розклад роботи екзаменаційної комісії, узгоджений з головою екзаменаційної комісії, готується кафедрою психіатрії, медичної та спеціальної психології за встановленою формою й подається до навчально-методичного відділу та затверджується першим проректором з навчальної та науково-педагогічної роботи ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» не пізніше ніж за місяць до початку атестаційного іспиту.

Функції та обов'язки ЕК:

- комплексна перевірка й оцінка теоретичної та практичної фахової підготовки здобувачів вищої освіти-випускників з метою встановлення відповідності їх кваліфікаційного рівня вимогам Стандарту вищої освіти, освітньо-професійної програми, навчальному плану;
- вирішення питань щодо присвоєння випускникам відповідної кваліфікації та видачу диплома (звичайного зразка чи з відзнакою);
- вирішення питань про надання рекомендацій випускникам щодо впровадження результатів наукових досліджень;
- розробка пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців з відповідної спеціальності.

Працівники Університету Ушинського та члени ЕК мають забезпечувати дотримання правил та принципів академічної доброчесності; дотримання умов проведення іспиту; інформаційно-консультаційну та психологічну підготовку здобувачів до іспиту; дотримання конфіденційності під час формування екзаменаційних білетів (комплексних кваліфікаційних завдань), їх зберігання та використання.

Перед іспитом викладачі випускової кафедри надають консультації. Терміни проведення атестації визначаються навчальними планами підготовки фахівців та графіком освітнього процесу.

Для проведення атестаційних екзаменів формуються групи, як правило, не більше 10 осіб на один день роботи ЕК. Списки навчальних груп складаються відповідно до затвердженого розкладу. На початку атестаційного іспиту кожному здобувачу видають комплексне кваліфікаційне завдання (білет, у якому представлено три теоретичних питання та ситуаційне (практичне) завдання). Під час підготовки та надання відповіді на питання, що зазначені в білеті, в тому числі на ситуаційне (практичне) завдання, здобувач має можливість продемонструвати особисті здібності,

висловити свої думки та міркування, генерувати ідеї та розробити різні варіанти рішень, обґрунтувати їх та визначити найбільш ефективні, на їх погляд, розробити практичні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення діяльності з обов'язковою умовою дотримання академічної доброчесності.

На підготовку відповідей на завдання екзаменаційних білетів, групи відводять не більше 3-х годин. Оцінки за складання атестаційного іспиту виставляє кожен член ЕК, а голова інтегрує їх результати щодо кожного студента. У підсумку за теоретичну і практичну частину екзамену виставляється одна загальна оцінка. Підсумкова оцінка визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань. Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні екзамену, а також про присвоєння здобувачам вищої освіти кваліфікації та видання дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні.

Голова ЕК після засідання комісії оголошує здобувачам результати кваліфікаційного атестаційного екзамену. Звіт про підсумки роботи ЕК обговорюються на засіданні випускової кафедри, раді медичного факультету. У разі складної епідеміологічної ситуації на момент проведення атестації, кваліфікаційний екзамен проходить із застосуванням дистанційних технологій, згідно діючих в цей момент в університеті положень. ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» на підставі рішення екзаменаційної комісії за підсумками атестаційного іспиту та захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи присуджує здобувачу кваліфікацію «Магістр психології».

2. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА (КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ)

Комплексне кваліфікаційне завдання складається з двох частин - теоретичної та практичної. Теоретична частина містить два питання, відповідь на які розкриває ступінь оволодіння випускником теоретичним матеріалом з обов'язкових навчальних дисциплін ОП «Клінічна психологія».

У практичну частину входить конкретне ситуаційне (практичне) завдання, за результатами виконання якого оцінюється вміння здобувача використовувати здобуті знання для розв'язання фахових завдань, які вимагають прийняття відповідних рішень. Завдання білету мають міждисциплінарний (інтегрований) характер, що спрямований на виявлення сформованості аналітичних, діагностичних, прогностичних умінь випускника. Білети рівноцінні за складністю і трудомісткістю та забезпечують перевірку готовності випускника до професійної діяльності. Питання, що містяться у кожному білеті, відображають зміст різних освітніх компонентів.

3. ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА ДИСЦИПЛІНАМИ

І. РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Теоретичні питання

1. Охарактеризувати загальні поняття реабілітаційної психології та особливості реабілітаційних програм.
2. Перерахувати методи та особливості реабілітації різних категорій осіб, їх характеристика.
3. Виокремити та охарактеризувати психотравмівні і кризові ситуації.
4. Представити діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.
5. Розробити план психологічної допомоги постраждалим внаслідок екстремальних ситуацій.
6. Виокремити форми допомоги у випадку бойової психічної травми.
7. Охарактеризувати особливості соціально-психологічної реабілітації осіб із особливими потребами.
8. Охарактеризувати основні напрямки реабілітації осіб із психічними розладами.
9. Специфіка реабілітації дітей з нейропсихологічними порушеннями, викликаними вогнищевими ураженнями ЦНС.
10. Виокремити та охарактеризувати особливості реабілітації осіб із органічними, включаючи симптоматичні, психічними розладами.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Турубарова А. В. Реабілітаційна психологія в системі наукових знань. *Наукові перспективи*. 2023. №9. С. 529–540.
2. Гейз С., Штротсаль К., Вілсон К. Терапія прийняття та відповідальності. Процес і практика усвідомлених змін. Київ : Вид-во Ростислава Бурлаки, 2024. 514 с.
3. Гридковець Л., Вебер Н., Журавльова О. Основи реабілітаційної психології. Навчальний посібник: у 3 томах. Київ: Сварог, 2023. Т. 3. 236 с.
4. Дуб В. Реабілітаційна психологія : методичні матеріали до семінарських занять для студентів ВНЗ. Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка, 2017. 92 с.
5. Дуб Віра Реабілітаційна психологія: *методичні матеріали до семінарських занять* [для студентів ВНЗ] Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2018. 92 с.
6. Клименко І. С. Моделі надання медико-психологічної допомоги військовослужбовцям. *Психіатрія, неврологія та медична психологія*. 2024. Т. 11, № 3(25). С. 262–273.
7. Коробіцина М.Б. Психодіагностика психічних розладів та їх реабілітація: *навчальний посібник*. Одеса: Астро Принт, 2022. 220с.

- 8.Круз, В. (2024). Терапія ПТСР для військових. Як повернутись до нормального життя. Київ : Науковий світ. 128 с.
- 9.Основи реабілітаційної психології : подолання наслідків кризи. Навч. посібник. Т. 1. Київ, 2018. 208 с.
- 10.Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. *Навчальний посібник*. [Наталія Пророк, Ольга Запорожець, Джошуа Креймеєр, Людмила Гридковець, Людмила Царенко, Олександр Ковальчук, Володимир Невмержицький, Лариса Кондратенко, Лідія Манилова, Оксана Чекстєре, Тетяна Палієнко]. Том 1. Київ, 2022. 208 с.
- 11.Освітні основи реабілітології: *монографія* / А. Г. Шевцов. К.: МП Леся, 2019. 483 с.
- 12.Психологічна реабілітація явійськовослужбовців.
URL : <https://arpp.com.ua/articles/psychological-rehabilitation-of-military-personnel/>
- 13.Реабілітаційна психологія : курс лекцій / укл. Н. Л. Шеленкова. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань : ВПЦ Візаві, 2023. 208 с. URL : https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/17134/1/Reabiltatsiina_psykholohiia.pdf
- 14.Розіна І. В. Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Реабілітаційна психологія» , для здобувачів вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти спеціальності 053 Психологія. ОПП «Практична психологія. Екстремальна та кризова психологія»: метод. рекомендації. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 48 с.
- 15.Романовська Л. Особливості психологічної реабілітації осіб, які пережили травмівні події. *Психологічні травелогіи*. 2024. № 3. С. 251–260.
- 16.Романишин А.М. Первинна психологічна допомога і реабілітація в бойових умовах: *навчальний посібник*. Львів, 2020. 121 с.
- 17.Теорія і практика психологічної допомоги та реабілітації : підручник. вид. 2-ге, доп. / за ред. В. Осьодла. Київ : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2020. 484 с.
- 18.Rozvytok fizychnykh yakosteі zdo buvachiv vyshchoi osvity ZVO MVS Ukrainy : metod. rek. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2021. 108 p.

Допоміжна:

- 1.Savenkova I.,Didukh M., Khazratova N., Voitsekhovska O. Chronopsychological fore castoff nefrourological diseases. *Eur Asian Journal of Bio Sciences*, №14, 2020. P.2411-2415.
- 2.Savenkova I.,Liseenko O., Semenyk N., Syslova V. Time allocation, stress and job satisfaction in eye-careworkers. *Ophthalmologicaljournal*. № 6 (497), 2020. P.356-368.

3. Savenkova I., Didukh M., Kuznetsova O., Litvinenko I., Oleksyuk O. Features of display of anxiety of children suffering from Psychosomatic diseases. *Journal of Environmental Treatment Techniques*, 2020, 8(4). P. 1516–1520.
4. Savenkova I., Didukh M., Ruda N., Litvinenko I., Chuhueva I. Individual Chronotope of the Neurotic, Stress and Somatoform Disorders. *Nveo-Natural Volatiles & Essential Oils*. V.8. Issue6. 2021. P.1069-1078.
5. Savenkova I., M. Diduk, V. Schevchenko, O. Oleksyuk, V. Yaroshenko Psychological features of the course of SARS-CoV-2 in individuals with chronic nephrology diseases. *The Editorial Board of Journal of Education and Health Promotion*. February 4, 2023. IP: 8277.218.194.
6. Iryna Savenkova, Natalia Tsumarieva. Psychotherapeutic Methods Application in Follow-Up of Emotionally Deprived Elementary School Children. *Science and education*. Одеса, 2021. № 2, С.5-15.
7. Савенкова І., Венгер Г., Фрунзе О. Роль менталізації в реабілітації при психічних розладах та зменшенні міжособистісного дистресу. *Науковий журнал Габітус*. Одеса, 2024. Вип 59. С. 297-304.

Електронні ресурси

- 1 Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ: НЕЙРОДІАГНОСТИКА, КОРЕКЦІЯ ТА НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ

Теоретичні питання

1. Методологічні принципи клінічної психології.
2. Охарактеризуйте психологічний супровід діагностичного та терапевтичного процесу.
3. Поняття дизонтогенії та основні види дизонтогенезу.
4. Психологічна характеристика дітей при різних формах дизонтогеній.
5. Психологічні особливості дітей із особливими потребами інтелекту.
6. Патохарактерологічне формування особистості.
7. Психопатія як дизонтогенія емоцій, характеристика, класифікація, форми прояву.
8. Дисгармонічний та психогенно-обумовлений інфантилізм.
9. Критерії відмежовування патологічних форм девіантної поведінки від непатологічних.
10. Психологічні особливості осіб із адитивною поведінкою.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: *навч. посібник*. К.: Вища шк., 2022. 220с.
2. Заболотна А.В. Нейропсихологія: *підручник*. К.: Вища шк., 2022. 398с.
3. Загорна Є.Є. Основи патопсихології: *навч. посібник*. К.: "Професіонал", 2018. 200 с.
4. Савенкова І.І. Клінічна психологія: *навчальний посібник*. 3-е видання. Херсон: ООО «Айлант», 2021. 320с.
5. Савенкова І.І. Нейропсихологія: *навчально-методичний посібник*. Миколаїв: МНУ, 2021. 220с.
6. Савенкова І.І. Патопсихологія: *навч.-метод. посібник*. 2-е видання. Миколаїв: МНУ, 2020. 220с.

Допоміжна:

1. Savenkova I. The Psychology of Time: *tutorial*. Mykolaiv: Iion, 2020. 240s.
2. Savenkova I. Psychosomatics: *tutorial*. Mykolaiv: Iion, 2020. 180s.
3. Савенкова І.І. Хронопсихологічне прогнозування інтелекту дитини з особливими потребами. *Трансформаційні зміни особистості студентської молоді засобами професійної освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю*. Наукове видання. Миколаїв: ІЛІОН, 2020. 47-49.
4. Савенкова І.І. Хронопсихологічне прогнозування інтелекту дитини з особливими потребами. *Науковий вісник Миколаївського*

національно університету імені В. О. Сухомлинського. 2020. № 1 (19). С. 121-126.

5. Савенкова І.І. Дизонтогенез розумового розвитку дітей молодшого шкільного віку з позиції психології часу. *Технології розвитку інтелекту*. Том 3, № 4 (25), 2021.
6. Чуєва С.К. *Нейропсихологія: методичні рекомендації*. К.: Вища шк., 2020. 98с.

Електронні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>

ПАТОПСИХОЛОГІЯ ТА ОСНОВИ ПСИХІАТРІЇ (З ПСИХОФАРМАКОЛОГІЄЮ)

Теоретичні питання:

1. Поняття про порушення психічних процесів при психічних захворюваннях.
2. Охарактеризувати порушення сприймання при психічних захворюваннях.
3. Охарактеризувати порушення мислення при психічних захворюваннях.
4. Охарактеризувати порушення пам'яті при психічних захворюваннях.
5. Охарактеризувати порушення уваги при психічних захворюваннях.
6. Охарактеризувати порушення інтелекту при психічних захворюваннях.
7. Охарактеризувати порушення емоцій при психічних захворюваннях.
8. Охарактеризувати порушення вольових процесів при психічних захворюваннях.
9. Функціональні розлади психіки, характеристика.
10. Охарактеризувати ендогенні психози.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Боков С.Д. Клінічна патопсихологія: *навч. посібник*. К.: Вища шк., 2020. 220с.
2. Загорна Є.Є. Основи патопсихології: *навч. посібник*. К.: “Професіонал”, 2020. 200 с.
3. Зейгарник Б.В. Патопсихологія: *підручник*. 4-е вид. К.: Вища шк., 2020. 398с.
4. Мартинюк А.І. Патопсихологія: *навч. посібник*. К.: Либідь, 2020. 440с.
5. Патопсихологія: *психоаналітичний напрям* / за ред. Ж.Бержера. Пер.з англ. І.Бубнова. К.: Вища шк., 2020. 220с.
6. Савенкова І.І. Патопсихологія: *навч.-метод. посібник*. Миколаїв: Іліон, 2020. 220с

Допоміжна:

Савенкова І.І. Дизонтогенез розумового розвитку дітей молодшого шкільного віку з позиції психології часу. *Технології розвитку інтелекту*. Том 3, № 4 (25), 2020.

1. Савенкова І.І. Хронопсихологічне прогнозування інтелекту дитини з особливими потребами // *Трансформаційні зміни особистості студентської молоді засобами професійної освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю*. Наукове видання. Миколаїв: ІЛІОН, 2022. 47–49.
2. Савенкова І.І. Хронопсихологічне прогнозування інтелекту дитини з особливими потребами. *Науковий вісник Миколаївського національно*

- університету імені В. О. Сухомлинського*. 2021. № 1 (19). С. 121–126.
3. Суманенко Т.М. Патопсихологія: курс лекцій. К.: Либідь, 2020. 216 с.
 4. Чайченко Г.М. Патопсихологія: методичні рекомендації. К.: Вища шк., 2020. 98с.
 5. PATHOPHYSIOLOGY FOR THE HEALTH PROFESSIONS, FOURTH EDITION by Saunders, an imprint of Elsevier Inc.
 6. Savenkova Iryna Psychosomatic unity of human from the position of chronopsychology on the example of ischemic disorders and heart diseases. Electronic Journal of General Medicine. 2019; 16(6):em157. doi:10.29333/ejgm/114263 [Електронний ресурс]. URL:
 7. Savenkova Iryna Time Factor in Psychological profiling of information Technology specialists for Future Career success. Journal of Environmental Treatment Techniques. 2019; Special Issue on Environment, Management and Economy, Pages: 1041-1042.

Електронні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>

ПСИХОДІАГНОСТИКА ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ

Теоретичні питання:

1. Охарактеризуйте органічні психічні розлади та ендогенні психози.
2. Охарактеризуйте шизофренію, шизотипові і маячні розлади (F 20-29).
3. Постшизофренічна депресія, психологічні діагностичні критерії, реабілітаційні заходи. Шизофренія резидуальна, психологічні діагностичні критерії, реабілітаційні заходи.
4. Сутність афективних та невротичних розладів
5. Охарактеризуйте афективні розлади настрою (F 30-39).
6. Маніакальний епізод, психологічні діагностичні критерії, реабілітаційні заходи.
7. Біполярний афективний розлад, психологічні діагностичні критерії, реабілітаційні заходи.
8. Депресивний епізод, психологічні діагностичні критерії, реабілітаційні заходи.
9. Хронічні (афективні) розлади настрою, психологічні діагностичні критерії, реабілітаційні заходи.
10. Охарактеризуйте невротичні, пов'язані зі стресом, соматоформні розлади (F 40-48).
11. Поведінкові синдроми, які пов'язані з фізіологічними порушеннями та фізичними факторами (F 50-59).
12. Розлади зрілої особистості та поведінки у дорослих (F 60-69).
13. Охарактеризуйте психосоматичні захворювання.
14. Сутність Маніакально-депресивного психозу, характеристика.
15. Охарактеризуйте ендогенні психози.

Список рекомендованої літератури

1. Абрамян Н., & Блінов О. Роль психотерапії в реабілітації після травматичних обставин. Наукові записки. 2024. (4). С. 7–12. (Серія : Психологія). URL : <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-4-1>
2. Загорна Є.Є. Основи патопсихології: навч. посібник. К.: “Професіонал”, 2023. 200 с.
3. Курило В. О. Клінічна медична психологія : підручник. Львів : Магнолія , 2020. 348 с.
- Коробіцина М.Б. Психологічна діагностика психічних розладів та розладів поведінки у дорослих та відповідні реабілітаційні заходи: навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2021. 82с.
4. Герасименко Л. О., Скрипніков А. М., Ісаков Р. І. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 208 с.
5. Психодіагностика в клінічній психології : навч. посіб. / укл. Л. М. Співак, А. М. Османова. Київ : Університет «Україна», 2023. 146 с.
6. Плишко Н.К. Особливості сенсомоторних реакцій при зміні емоційного стану.

Діагностика психічних станів у нормі та патології: *практикум*. К.: Наука, 2022. 220с.

7.Савенкова І.І. Психодіагностика психічних розладів та їх реабілітація: *навчальний посібник*. Миколаїв: Іліон, 2021. 160с.

8.Савенкова І.І. Клінічна психологія: *навчальний посібник*. 3-е видання (з доповненнями). Херсон: ООО «Айлант», 2021. 320с.

9.Савенкова І.І. Нейропсихологія: *навчально-методичний посібник*. Миколаїв: МНУ, 2021. 220с.

10.Савенкова І.І. Патопсихологія: *навч.-метод. посібник*. 2-е видання (з доповненнями). Миколаїв: МНУ, 2020. 220с.

11..Синапсис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків. URL : <https://www.nice.org.uk/guidance/cg28>

12.Теорія і практика психологічної допомоги та реабілітації : підручник; вид. 2-ге, доп. / за ред. Василя Осьодла. Київ : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2020. 484 с.

13..Травматичні події : психологічна підтримка та самодопомога. Київ : Рада Європи, 2022. 92 с.

14..Цігельман Я. Д. Прикладні аспекти сучасної психодіагностики / Я. Д. Цігельман. *Збірники наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. С. 147–148. <https://jpv.s.donnu.edu.ua/article/view/10308>

15..Чумак О. А., Товстуха О. М. Психодіагностика: навчально-методичний посібник для організації навчальної роботи з курсу психодіагностики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою 053 «Психологія». Полтава : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2024. 121 с.

16.The role of psychotherapy in rehabilitation and exit work. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2021. 18 p.

Допоміжна

1.Savenkova I. Psychotherapeutic Methods Application in Follow-up of Emotionally Deprived Elementary School Children. № 6. Séance and Education: Journal. Odessa, 2021. P.128-135.

2. Savenkova I. Relationship Between Fear and Emotionality. Scientific: Journal. № 1(20). Mykolaiv: MNU, 2021. P.48-52.

3.Savenkova I. Creativ Ways of Personality from the Chronopsychological Perspective. Scientific: Journal. № 1 (20). Mykolaiv: MNU, 2020. P.41-46.

4.Савенкова І., Місюк Ю. Теоретичні та методологічні обґрунтування дослідження адаптаційної трансформації психологічного захисту особистості студента. Наука та освіта, 2021. № 2 (21). 42-47.

5.Савенкова І., Сташевська М. Співвідношення страху з емоційністю. Наука та освіта, 2021. № 3 (22). 48-52.

6. Savenkova I. Time Factor and Psychodiagnostics Problem of Gastroenterological

Disorders. Наука та освіта, 2021. № 2 (21). 5-11.

7.Савенкова І.І. Хронометрування як сучасний, надійний та об'єктивний метод психодіагностики: тези // XI Всеукраїнська науково-практична конференція, приурочена до 30-річчя Незалежності України «Миколаївщина і Північне Причорномор'я: історія та сучасність. С.120-124. (Миколаїв, 8 вересня 2021р.)

8.Савенкова І.І., Лаговська Н.В. Теоретико-методологічні підходи до вивчення проблеми особливостей прояву емоційної сфери у вагітних жінок як прояв посттравматичного стресового розладу в умовах війни //Актуальні проблеми практичної психології: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. С.76-80. (Одеса, 19 травня 2023р.)

9.Савенкова І.І., Шевчук Г.М. Нейропсихологія посттравматичних станів //Актуальні проблеми практичної психології: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. С.88-92. (Одеса, 19 травня 2023р.).

Інформаційні ресурси

1.Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>

2.Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

3.Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.

4.Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>

ПСИХОСОМАТИЧНІ РОЗЛАДИ, НАПРЯМКИ ТА МЕТОДИ ПСИХОТЕРАПІЇ

Психосоматичні розлади, напрямки та методи психотерапії

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Заболотна А. В. Нейропсихологія: підручник. К.: Вища шк., 2022. 398с.
2. Загорна Є. Є. Основи патопсихології: навч. посібник. К.: «Професіонал», 2022. 200 с. 6.
3. Овчаренко О. Ю. Психологія стресу та стресових розладів : навч. посібник / О. Ю. Овчаренко. Київ : Університет «Україна», 2023. 266 с. Режим доступу: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/psihologija_stresy_2023_compressed.pdf
4. Османова А. М., Хорунженко Г. В. Патопсихологія : навчально-методичний посібник / А. М. Османова, Г. В. Хорунженко. Київ : Талком, 2022. 188 с. Режим доступу: https://deps.snu.edu.ua/media/filer_public/24/4d/244db9e9-0930-4aef-8c04-c1bdaac27a6d/osmanova_am_patopsikhologija.pdf
5. Савенкова І. І. Клінічна психологія: навч. посіб. 3-є видання. Херсон: ООО «Айлант», 2021. 320с. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посібник. К.: Вища шк., 2022. 220с.
6. Савенкова І. І. Нейропсихологія: навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ, 2022. 220с.
7. Савенкова І. І. Патопсихологія: навч.-метод. посібник. 2-є видання. Миколаїв: МНУ, 2020. 220с.
8. Спіріна І. Д., Пилягіна Г. Я., Чугунов В. В. та ін. Медична психологія : підручник / за заг. ред. І. Д. Спіріної. Дніпро : ЛПА, 2022. 300 с. Режим доступу: <https://www.scribd.com/document/718000210/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-2022>

Допоміжна

1. Smol'ska L. M., Shpak S. H., Shekhovtsov V. S. Застосування методу емоційно-образного процесінгу при психосоматичних розладах / L. M. Smol'ska, S. H. Shpak, V. S. Shekhovtsov // Rehabilitation and Recreation. 2025. Том 19, № 2. С. 1–15. DOI: 10.32782/2522-1795.2025.19.2.24 Режим доступу: <https://rehabrec.org/index.php/rehabilitation/article/view/617>
2. Remmers A. The Psychosomatic Arc in Therapy / A. Remmers. 2022. Режим

- доступу: https://www.positum.org/ppt_articles/remmers-a-2022-the-psycho-somatic-arc-in-therapy/
3. Schultz-Venrath U. Mentalizing the Body: Integrating Body and Mind in Psychotherapy / U. Schultz-Venrath. London : Routledge, 2023. Режим доступу: <https://www.routledge.com/behavioral-sciences/mental-health/psychological-disorders-adult/psycho-somatic-disorders-in-adults>
 4. Dolto F. The Unconscious Body Image / F. Dolto. London : Routledge, 2022. Режим доступу: <https://www.routledge.com/behavioral-sciences/mental-health/psychological-disorders-adult/psycho-somatic-disorders-in-adults>
 5. Van der Hulst E.-J. A Clinician's Guide to Functional Neurological Disorder: A Practical Neuropsychological Approach / E.-J. Van der Hulst. London : Routledge, 2023. Режим доступу: <https://www.routledge.com/behavioral-sciences/mental-health/psychological-disorders-adult/psycho-somatic-disorders-in-adults>
 6. Основи психосоматики : навчальні матеріали для студентів (PDF). 2023. Режим доступу: https://document.kdu.edu.ua/metod/2023_7352.pdf
 7. Психосоматичні розлади : вступні теоретичні матеріали (PDF). 2022–2023. Режим доступу: <https://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/382/10412/21721-1?inline=1>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>

Критерії підсумкового оцінювання знань студентів:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

- здобувач отримує оцінку **«відмінно»**, якщо його відповідь повна, розуміння матеріалу глибоке, основні уміння сформовані та засвоєні; виклад матеріалу логічний (обґрунтований нормами законодавства), висновки й узагальнення точні та пов'язані з явищами навколишнього життя, зі сферою майбутньої спеціальності; студент орієнтується в системі публічного управління і практиці його застосування, правильно використовує економічну й управлінську термінологію, вміє застосувати свої знання для вирішення практичних ситуацій;
- здобувач отримує оцінку **«добре»**, якщо його відповідь задовольняє раніше наведені вимоги, але виклад матеріалу недостатньо систематизований, окремі уміння недостатньо мірою сформовані; у визначеннях понять, термінології й узагальненнях є окремі неточності, які легко виправляються за допомогою додаткових запитань членів комісії чи екзаменатора;
- здобувач отримує оцінку **«задовільно»**, якщо його відповідь свідчить про розуміння ним основних положень питання, але спостерігається значна неповнота знань; визначення понять нечіткі, неточні; уміння сформовані недостатньо мірою; висновки й узагальнення аргументовані слабо, з помилками;
- здобувач отримує оцінку **«незадовільно»**, якщо його відповідь неправильна, знання фрагментарні, мають неповний характер; студент не знає основного матеріалу, допускає грубі помилки у визначеннях понять, а також не вміє працювати з документами та джерелами літератури.

За незгоди з оцінкою за атестаційний екзамен здобувач вищої освіти має право не пізніше 12 години наступного робочого дня, що слідує за днем оголошення результату іспиту, подати апеляцію на ім'я ректора.

У разі надходження апеляції розпорядженням ректора (проректора освітньої, виховної та міжнародної діяльності) створюється комісія для її розгляду, апеляція розглядається впродовж трьох робочих днів після її подання. Порядок оскарження та розгляду апеляційної скарги визначається діючими в університеті положеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Професійний стандарт «Клінічний психолог» (від 19.05.2025р. № 13, протокол № 26 (220) Національне агентство кваліфікацій України).
- 2.Дідковська Л. І. Когнітивні уявлення про хворобу як чинник психологічного благополуччя у ситуації хронічного захворювання // Тези звітної наукової конференції філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Львів, 2020. С. 138–140.
- 3.Закалик Г. М., Войцеховська О. В., Шувар П. М. Основи клінічної психології : навч посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 432 с.
- 4.Заболотна А.В. Нейропсихологія: *підручник*. К.: Вища шк., 2022. 398с.
- 5.Загорна Є.Є. Основи патопсихології: *навч. посібник*. К.: "Професіонал", 2018. 200 с.
- 6.Льїна Н. М. Клінічна психологія : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2020. 163 с.
- 7.Курило В. О. Клінічна медична психологія : підручник. Магнолія, 2020. 348 с.
- 8.Медико-психологічне консультування : навч.-метод. посіб. / Людмила Іванівна Магдисюк, Раїса Петрівна Федоренко. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 332 с.
- 9.Медична психологія : в 2-х т. Т. 1. Загальна медична психологія / за ред. : Г. Я.Пилягіна, О. О. Хаустова, О. С. Чабан та ін. – Вінниця: Нова Книга, 2020. 288 с.
- 10.Медична психологія : в 2-х т. Т. 2. Спеціальна медична психологія / [Г. Я. Пилягіна, О. О. Хаустова, О. С. Чабан та ін. – Вінниця : Нова Книга, 2020. 496 с.
- 11.Османова А. М., Хоруженко Г. В. Клінічна психологія : навч. посібник. Київ : Університет «Україна», 2023. 183 с.
- 12.Римша С. В., Рациборинська-Полякова Н. В. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології : навч. посіб. Магнолія, 2020. 520 с.
- 13.Савенкова І.І. Клінічна психологія: *навчальний посібник*. 3-е видання. Херсон: ООО «Айлант», 2021. 320с.
- 14.Савенкова І.І. Нейропсихологія: *навчально-методичний посібник*. Миколаїв: МНУ, 2021. 220с.
- 15.Савенкова І.І.Патопсихологія: *навч.-метод. посібник*. 2-е видання. Миколаїв: МНУ, 2020. 220с.
- 16.Шевченко А., Губенко І., Карнацька О. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування. Київ : Медицина, 2021. 312 с.

Допоміжна

- 1.Savenkova I. The Psychology of Time: tutorial. Mykolaiv: Ilion, 2020. 240s.
- 2.Savenkova I. Psychosomatics: tutorial. Mykolaiv: Ilion, 2020. 180s.

- 3.Savenkova I.,Didukh M., Khazratova N., Voitsekhovska O. Chronopsychological fore castoff nefrourological diseases. Eur Asian Journal of Bio Sciences, №14, 2020. P.2411-2415.
- 4.Savenkova I.,Liseenko O., Semenyk N., Syslova V. Time allocation, stress and job satisfaction in eye-careworkers. Ophthalmologicaljournal. № 6 (497), 2020. P.356-368.
- 5.Savenkova I.,Didukh M., Kuznetsova O., Litvinenko I., Oleksyuk O. Features of displayofanxieTyofchildren suf feringsfrom Psychosomatic diseases. Journal of Environmental Treatment Techniques, 2020, 8(4).P. 1516–1520.
- 6.Savenkova I.,Didukh M.,Ruda N.,Litvinenko I.,Chuhueva I. Individual Chronotople of the Neurotic, Stress and Somatoform Disorders. Nveo-Natural Volatiles & Essential Oils. V.8. Issue6. 2021. P.1069-1078.
- 7.Savenkova I.,M. Diduk, V. Schevchenko, O. Oleksyuk, V. Yaroshenko Psychological features oft hecourse of SARS-CoV-2 inindividuals withchronic nephrology diseases. The Editorial Boardof Journal of Education and Health Promotion. February 4, 2023. IP: 8277.218.194.
- 8.Iryna Savenkova, Natalia Tsumarieva. Psychotherapeutic Methods Application in Follow-Up of Emotionally Deprived Elementary School Children. Science and education. Одеса, 2021. № 2, С.5-15.
- 9.Савенкова І., Венгер Г., Фрунзе О. Роль менталізації в реабілітації при психічних розладах та зменшенні міжособистісного дистресу. Науковий журнал Габітус. Одеса, 2024. Вип 59. С. 297-304. (фахове видання).

Інформаційні ресурси

- 1.Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
- 2.Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 3.Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
- 4.Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>